

Svetujemo, da knjige, ki so v seznamih razdeljene na običajne stopnje, uporabljate **glede na bralne in jezikovne zmožnosti** bralcev:

B – primerno za otroke med 3. in 6. letom, **tudi še v zgodnjem bralnem obdobju**

1. stopnja – primerno za učence 1., 2. in 3. razredov OŠ, **tudi še na 2. stopnji**

2. stopnja – primerno za učence 4., 5. in 6. razredov OŠ, **tudi še na 3. stopnji**

3. stopnja – primerno za učence 7., 8. in 9. razredov OŠ, **tudi za srednješolce**

Mentorji sezname vsekakor **dopolnjujte** tudi z drugimi knjigami iz preteklih let in predvsem z novostmi. Po svoji strokovni presoji jih **prilagodite zmožnostim** mladih bralcev, izbirajte in dodajajte pa jih tudi **po** njihovih **zanimanjih in željah**.

Seznami knjig so pripravljeni s pomočjo *Priročnikov za branje kakovostnih mladinskih knjig*, ki jih pripravlja Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo pri Mestni knjižnici Ljubljana (<http://www.mklj.si/prirocnik/item/451>), in z dovoljenjem PCMKK pri MKL.

Jezikoslovje, književnost

Enzensberger, Hans Magnus: ***Zoprna lirika: prva pomoč za bralce v stresu.***

Prev. Emica Antončič, Urška P. Černe. Prir. Emica Antončič. Maribor: Aristej, 2014, 103 str.

| 8 | 4. stopnja | [ODLIČNO] | literarna teorija, poezija

Priročnik za prvo pomoč bralcem v stresu v prvi vrsti nagovarja tiste mlade bralce, ki so obupali nad liriko, pa bi jih morda lahko (zopet) navdušili nad njo, saj, kot pokaže avtor, lirika ni produkt iz vzporednega sveta slavistov, pesnikov in literarnih kritikov, temveč del našega vsakdana, pa naj gre za vrtčevske izštevance ali rock komade. Avtor razumljivo, brez uporabe strokovnega besedišča, predstavi in razloži osnovne elemente lirike, nato pa bralca postopoma pripelje do kompleksnejše interpretacije besedila in navodil za samoizdelavo pesmi. Pri tem je posrečen predvsem izbor besedil, ki so pogosto komična in/ali tematsko blizu mlademu bralcu, pa naj gre za Gernhardtov sonet o sonetu kot čistemu sranju ali za Brinkmannovo pesem o ničemer. Ker Zoprna lirika bistveno sloni na izboru obravnavanih besedil, ki se smiselno povezujejo z bralčevim kontekstom, je bila ob prenosu v slovenski jezik potrebna priredba, pri kateri so bila izbrana nemška besedila ponekod nadomeščena z izvirno slovenskimi. Uvodni esej o Rilkejevem Panterju je tako domiselno nadomeščen s Kosovelovo Brinjevko, nemške popevke in nemški klasiki pa so nadomeščeni s slovenskimi, ki sledijo originalu po vsebini in obliki ter se navezujejo na specifične kontekste. Na mestih, kjer navezava na poznani slovenski kontekst ni bistvena, so ohranjeni izvorni nemški primeri. V ta namen je Urška P. Černe nekatera pesniška dela tudi prvič prevedla, drugod pa so uporabljeni, tudi prvič objavljeni, prevodi uveljavljenih slovenskih prevajalcev – kar kaže na vzorčni primer sodelovanja med prevajalci poučnih del in strokovnjaki s tega področja. Knjiga je estetsko oblikovana in pospremljena z natančnim aparatom. Zabavno delo z dobrimi razlagami je poleg ponovnega navduševanja tistih, ki so nad liriko že obupali, primerno tudi za tiste, ki o liriki že navdušeno debatirajo, pa bi jo radi spoznali še z drugačnega zornega kota, še posebej uspešna pa je lahko kot pripomoček za skupinske pogovore z mladimi. (TB)

Kovačević Beltram, Marjan: ***Babilonski stolp in druge zgodbe.***

Ilustr. Zvonko Čoh. Spr. beseda J. M.. Ljubljana: Mladika, 2003. (Stopinje), 68 str.

| 8 | 2. stopnja | legende, miti, po ljudskem izročilu, poučno leposlovje, priredba, za branje v nadaljevanjih, za pogovore o knjigah | antika, biblija, Grčija, zgodovina

Kovačević Beltram, Marjan: ***Odisejada in druge zgodbe***.

Ilustr. Zvonko Čoh. Spr. beseda Janez Mušič. Ljubljana: Mladika, 2006. (Stopinje), 60 str.

| 8 | 2. stopnja | legende, miti, po ljudskem izročilu, poučno leposlovje, priredba, za branje v nadaljevanjih | antika, biblija, Grčija, zgodovina

Knjiga je nadaljevanje knjige Babilonski stolp in druge zgodbe, v katerem je zbranih 25 zgodb iz kulturne zakladnice zahodne civilizacije. Razvrščene so v tri sklope: zgodbe iz grške mitologije, svetopisemske zgodbe ter zgodbe o pomembnih zgodovinskih osebnostih in dogodkih. V njih avtor razlaga izvor in pomen znanih rekel in pojmov, s katerimi se srečujemo v vsakdanjem življenju. Pri tem gre za celostne razlage izrazov: vsak naslovni pojem je najprej predstavljen v obliki razlagalne zgodbe, iz katere je mogoče spoznati njegov izvor, nazadnje pa je zgoščeno predstavljen njegov današnji preneseni pomen. Posebna odlika knjige so ilustracije; vsaka izmed njih učinkuje impresivno, saj hkrati slikovito izpostavlja osrednji motiv spremljajoče zgodbe in obenem razodeva umetnikov tenkočuten odnos do nekaterih poglavitnih tem, ki vznemirjajo človeštvo od davnih časov do današnjih dni.

Kovačević Beltram, Marjan: ***Deseti brat, Hamlet, Drakula in drugi***.

Ilustr. Zvonko Čoh. Ljubljana: Mladika, 2011. (Stopinje), 51 str.

| 8 | 1. stopnja | [ZELO DOBRO], priredba, spremno besedilo, za jezikovno vzgojo | stalna rekla

Po treh knjigah v seriji znamenitih zgodb iz antične mitologije, biblije in post-antičnih zgodovinskih obdobj (Babilonski stolp, 2003, Odisejada, 2006, Jakobova lestev, 2009) se je v pričujoči knjigi uspešna ustvarjalna dvojica – avtor Marjan Kovačević Beltram in ilustrator Zvonko Čoh – lotila predstavitev nekaterih osrednjih del iz svetovne in slovenske literature. Koncept bo otrokom pomagal razumeti stalna rekla, ki so se v jeziku ustalila prav na podlagi priljubljene literature, ki jim je znana tudi iz učnega programa. Če se bodo mladi zavedali, od kod izvirajo in kaj pomenijo različne prisposodbe, na primer "ta je pa pravi tartuffe" (pisano z malo), in jih v jeziku znali uporabljati, in če bo knjiga katerega med njimi spodbudila še k branju integralnih besedil, potem bo vsekakor dosegla svoj namen. V njej je vsakega po nekaj, iz obveznega branja, pa tudi prostočasnega. Predstavljeni sta namreč Shakespearovi tragediji Romeo in Julija ter Hamlet, pa Molierovi komediji Don Juan in Tartuffe, potem pa nekatera dela in njihovi junaki, ki so sicer nastali kot literatura za odrasle, pa so bili sčasoma uvrščeni celo v domača branja osnovnošolcev (Robinson Crusoe, Prigode Toma Sawyerja, Robin Hood idr.) in tudi nekatera osrednja dela iz popularne/žanrske literature (Frankenstein, Drakula, Sherlock Holmes idr.). Predstavljena so tudi tri slovenska dela, ki so uvrščena v učni načrt osnovnošolcev: Samorastniki, Deseti brat in Ptički brez gnezda. Po istem konceptu so predstavljena tudi dela, kot so Ostržek, Peter Pan, Mali princ, Pika Nogavička idr. (TJ in IM)

Kovačević Beltram, Marjan: ***Jakobova lestev in druge zgodbe***.

Ilustr. Zvonko Čoh. Ljubljana: Mladika, 2009. (Stopinje), 151 str.

| 8 | 2. stopnja | miti, nova izdaja, po ljudskem izročilu, poučno leposlovje, za pogovore o knjigah | antika, biblija, Grčija, mitologija

To je že tretja knjiga v seriji znamenitih zgodb iz antične mitologije, biblije in post-antičnih zgodovinskih obdobj, se pravi pomembnih sporočil iz kulturne zakladnice zahodne civilizacije. Večina (55) zgodb je izšla že v prvih dveh (Babilonski stolp, 2003 in Odisejada, 2006), k tem pa je avtor dodal še 15 novih. Zgodbe so razvrščene v tri sklope: grška mitologija, sveto pismo ter pomembne zgodovinske osebnosti in dogodki. V 70 zgodbah avtor razlaga izvor in pomen znanih rekel in pojmov, s katerimi se srečujemo v vsakdanjem življenju. Pri tem gre za celostne razlage izrazov: vsak naslovni pojem je najprej predstavljen v obliki razlagalne zgodbe, iz katere je mogoče spoznati njegov izvor, nazadnje pa je zgoščeno predstavljen njegov današnji preneseni pomen. Posebna odlika knjige so ilustracije; vsaka izmed njih učinkuje impresivno, saj hkrati slikovito izpostavlja osrednji motiv zgodbe

in obenem razodeva umetnikov sicer kritičen, a obenem razumevajoč in topel odnos do tem, ki vznemirjajo človeštvo od davnih časov do današnjih dni. (VZ)

Kovačević Beltram, Marjan: **Kraljeva cesta in druge zgodbe.**

Ilustr. Zvonko Čoh. Ljubljana: Mladika, 2012. (Stopinje), 33 str.

| 8 | 2. stopnja | [ZELO DOBRO], legende, miti, za jezikovno vzgojo, za pogovore o knjigah

Kovačević Beltram, Marjan: **Lov na čarovnice in druge zgodbe.**

Ilustr. Zvonko Čoh. Ljubljana: Mladika, 2015. (Stopinje), 27 str.

| 8 | 2. stopnja | [ODLIČNO], legende, miti, poučno leposlovje, za jezikovno vzgojo

| antika, biblija, Grčija, mitologija, stalna rekla

Pavček, Tone: **Pavcek.doc:** za domišljijско potovanje in domače branje: izbor poezije Toneta Pavčka.

Ilustr. Peter Ciuha. Spr. beseda Tone Pavček, Slavko Pregl, Jure Šink. Izbr. in ur. Tone Pavček.

Ljubljana: Rokus Klett, 2007, 223 str.

| 8 | 3. stopnja | antologija, življenjepis

Pavcek.doc ponuja pregled pesniškega opusa enega najvidnejših sodobnih ustvarjalcev. Izbor v tej zbirki, ki ga je opravil Tone Pavček sam, je razdeljen tematsko – pesmi so nanizane kot odgovori na vprašanja, ki jih pesniku najpogosteje zastavljajo mladi bralci: Kdaj ste se rodili? Ste srečni? Zakaj ste se odločili za poklic pesnika?... Prinaša tako pesmi za otroke, ki jih odlikuje pesnikov izjemen posluš za jezik, saj gredo ritmični verzi, v katerih se najpogosteje poigrava z jezikom, hitro v uho, kot pesmi namenjene najstniškemu bralcem, za katere je značilna predvsem komična izraba slenga in vsakodnevnih najstniških tegob. Ne nazadnje pa tudi nekatere pesmi za odrasle bralce, kjer prevladuje eksistencialna tematika, a tudi v njih pesnik večinoma ostaja zvest svojemu preprostemu in hudomušnemu izrazu. Knjiga je izšla tudi v posebni izdaji Bralne značke v zbirki Zlata bralka, zlati bralec, kot darilna knjiga mladim na kraju osnovne šole, ki so vsa leta brali za bralno značko. (TB, TJ)

Pionirji na promenadi: antologija slovenske mladinske književnosti med 1920 in 1948.

Spr. beseda Peter Svetina. Izbr. Peter Svetina. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011. (Knjižnica Kondor; 336), 598 str.

| 8 | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], antologija, spremna beseda

Stepančič, Lucija; Stepančič, Damijan: **Kaj nam povejo besede.**

Ilustr. Damijan Stepančič. Dob pri Domžalah: Miš, 2014, 100 str.

| 8 | 2. stopnja | [ODLIČNO], leksikon | besede

Izviren projekt Lucije in Damijana Stepančiča prinaša avtorske, nekoliko samosvoje, a zato toliko bolj poetične in izvirne razlage izbranih besed, pospremljene z bogatimi in zelo zgovornimi ilustracijami. Za izbor besed in pristop k njihovi razlagi ni opaziti posebnega ključa, zato knjigo razumemo manj kot poetizirani leksikon in bolj kot zbirko esejev, ki jih povezuje razlaga iz etimologije, ali pa celo kot zbirko tekstov spremljajočih ilustracij, saj enostranske ilustracije z značilnim izrazom enega naših najvidnejših sodobnih ilustratorjev nemalokrat delujejo močnejše od besedila. Kratki eseji nihajo od tistih, ki zelo spretno prepletajo izobraževanje o manj znanih tematikah z izvirnim podajanjem avtorske perspektive (na primer razlaga besede žaluzija in njene povezave z ljubosumnostjo, ki se večplastno kaže v filmski produkciji) do manj izvirnih in točnih (zakaj bi beseda filozofija izhajala iz korenov philos – ljubitelj in sophos – moder in ne iz philo – ljubezen in sophia – modrost?). Teksti Lucije Stupica so najboljši, kadar spremlja besede in spreminjajoče se nianse njihovih pomenov skozi različna časovna obdobja in kontekste razumevanja. Kljub nekaterim pomanjkljivostim, gre za projekt, ki s svojo izvirnostjo in estetskostjo močno izstopa iz produkcije izvirnih slovenskih poučnih knjig. (TB)

Trubar, Primož: **Primož Trubar.doc**: za domišljijско potovanje in domače branje: izbor odlomkov iz del Primoža Trubarja.

Ilustr. Peter Ciuha. Spr. beseda Kozma Ahačič, Milena Mileva Blažič. Ljubljana: Rokus Klett, 2008, 159 str.

| 8 | 3. stopnja | antologija, življenjepis

| knjige, Primož Trubar (1508-1586), protestantizem, Slovenija

Odlična knjiga, ki je izšla v Trubarjevem letu, ob 500. obletnici njegovega rojstva, je namenjena zlasti učencem tretjega triletnega osnovne šole, pa tudi srednješolcem. V njej so združili svoje znanje strokovnjakinja s področja mladinske književnosti, dr. Milena Mileva Blažič, ki je mladim bralcem namenila kratek in prepričljiv uvod, ter strokovnjak za zgodovino slovenskega jezika z ZRC SAZU, dr. Kozma Ahačič, ki je izbral odlomke iz Trubarjevih besedil, jih uredil, razložil neznane besede, zveze in pojme, prečrkoval prepis doslej neprečrkovanih odlomkov, hkrati pa napisal vezno besedilo in spremno študijo. Izbor odlomkov iz literariziranih besedil je opravil Miha Mohor. Delo je premišljeno sestavljeno iz petih poglavij: dr. Ahačič je, da bi današnjim mladostnikom še bolj približal to obdobje slovenske zgodovine, uvedel dva književna junaka, osnovnošolca Martina in njegovo starejšo sestro Ano, študentko, ki s svojimi dialogi povezuje izbrana besedila. Prvo poglavje nosi naslov Ne grem v šolo in prinaša odlomke iz Trubarjevih besedil in pisem, drugo, Pesmi, sestavljajo Trubarjeve pesmi o Adamu in Evi, proti Turkom, papežu, smrti ..., tretje, z naslovom Rojstvo slovenske književnosti, predstavlja prvi dve slovenski knjigi Katekizem in Abecednik, četrto, Eksempli, prigליhe, istorije, priče zanimive primere o poslikavi cerkva ..., peto, z naslovom Vaš vdani Primož Trubar pa Trubarja kot čisto zemeljskega človeka, ki spregovori tudi o sebi. Pohvaliti velja knjigo kot celoto, saj jo krasijo ilustracije Petra Ciuhe, vanjo so vključene fotografije iz filma o Trubarju z naslovom Heretik, pa tudi fotografije iz protestantskih tiskov, ki jih hrani rokopisni oddelek NUK. (DLV)

Pripravila: mag. Tilka Jamnik